

Nader onderzoek jaarrond beschermde nesten en steenuil Deel Gemert



Datum : 24 mei 2022
Projectnummer : P22-0033
Opdrachtgever : Twan Meulemeester
Opgesteld door : J. van Hout
Kwaliteitscontrole : S. van Lierop

1 Inleiding

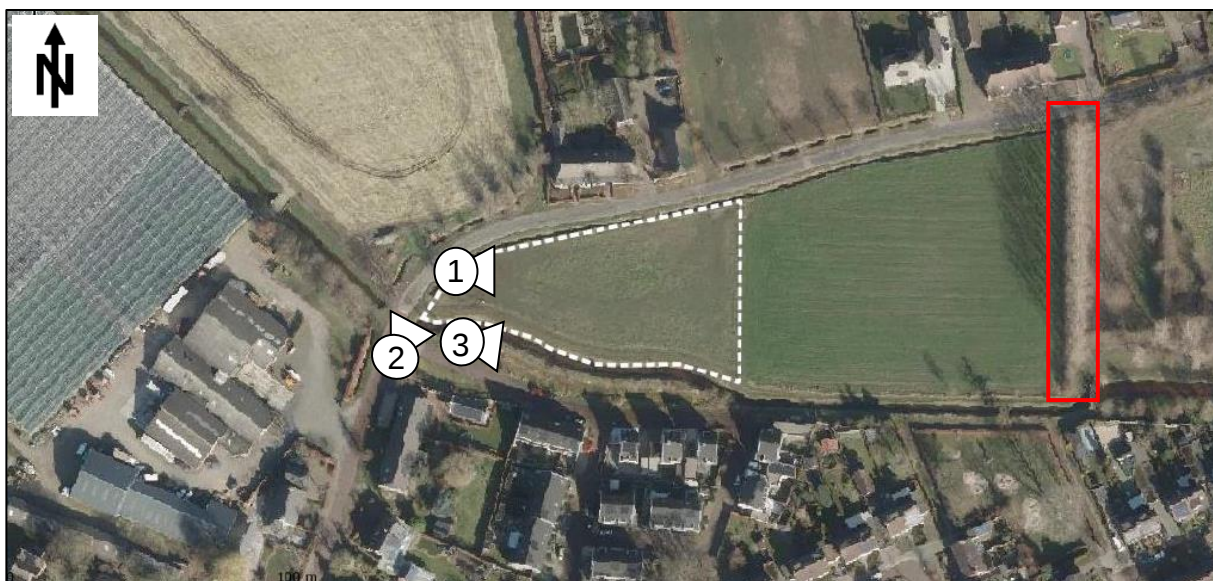
Initiatiefnemer is voornemens drie percelen met woningen te realiseren binnen het plangebied dat momenteel een onbebouwde paardenweide betreft. In verband met de voorgenomen plannen is in 2021 een toets flora en fauna uitgevoerd (Econsultancy, 2021). Hieruit is gebleken dat het plangebied mogelijk onderdeel uitmaakt van het (essentieel) foerageergebied voor de steenuil. Tevens kon niet uitgesloten worden dat in de bomenrij ten oosten van het plangebied nesten van roofvogels, ransuil en roek aanwezig zijn die verstoord kunnen worden als gevolg van de werkzaamheden.

Om eventuele overtreding van de Wet natuurbescherming te kunnen voorkomen, is nader onderzoek uitgevoerd naar de aanwezigheid van roofvogelnesten, nesten van ransuil en/of roek in de bomenrij ten oosten van het plangebied. Daarnaast is onderzocht wat de functie van het plangebied van mogelijk voorkomende roofvogels, ransuil en roek is, en of het plangebied onderdeel uitmaakt van het (essentieel) foerageergebied van steenuilen. In onderliggende notitie worden de resultaten van het nader onderzoek beschreven.

1.1 Plangebied en voorgenomen plannen

Het plangebied ligt aan de straat Deel in Gemert en betreft een onbebouwde paardenweide in de bebouwde kom van Gemert. Aan de west- en zuidzijde van het plangebied loopt de watergang Molenbroeksloop en ten noorden en westen van het plangebied ligt een sloot. Direct grenzend aan het plangebied in het oosten ligt een grasveld. Het plangebied is begroeid met gras. De slootkant aan de noord- en westzijde is begroeid met oevervegetatie en enkele wilgen.

Ten zuiden van het plangebied liggen aan de straat Deelvoort woonhuizen met tuinen, parken en speeltuinen met struiken en bomen. Ten noorden van het plangebied liggen agrarische percelen en woonboerderijen. Aan de oostzijde bestaat de omgeving uit een grasveld, een park met watergangen, bomen en struiken. Figuur 1 geeft de globale begrenzing van het plangebied weer en op foto 1 t/m 3 is een impressie van het plangebied te zien. Figuur 2 geeft de voorgenomen plannen weer; het bouwen van een aantal woningen.



Figuur 1. Globale begrenzing van het plangebied (witte stippellijn). In het figuur zijn de locaties van de genomen foto's weergegeven. De rode omlijning geeft de bomenrij weer die onderzocht is op jaar rond beschermde nesten (bron: Econsultancy, 2021)



Foto 1. Overzichtsfoto plangebied. Foto is vanuit het westen genomen (bron: Econsultancy, 2021)



Foto 2. Boom en sloot op de noordwestkant van het plangebied (bron: Econsultancy, 2021)



Foto 3. Molenbroekseloop met oeverzone grenzend aan zuidzijde van het plangebied (bron: Econsultancy, 2021)



Figuur 2. Schets van voorgenomen plannen binnen plangebied (bron: Denkkamer Architectuur & Onderzoek)

2 Onderzoeksmethode

Steenuil

Om vast te stellen of het plangebied onderdeel is van het (essentieel) foerageergebied van steenuilen zijn drie veldbezoeken uitgevoerd. De veldbezoeken zijn uitgevoerd in de avondschemer. In tabel 1 zijn de data van de veldbezoeken en de weersomstandigheden weergegeven. Tijdens de veldbezoeken is op zicht en geluid geïnventariseerd. Daarbij is geluisterd naar de roep van steenuilen in de omgeving van het plangebied. Tevens is, met behulp van een draagbare bluetooth speaker, de baltsroep van steenuil afgespeeld. Hiermee worden eventueel in de omgeving aanwezige steenuilen uitgelokt om hun roep te laten horen.

Naast het veldonderzoek is er een bronnenonderzoek uitgevoerd, waarbij gezocht is naar bekende waarnemingen van steenuil in het plangebied en de omgeving daarvan. In het kader van dit bronnenonderzoek is gebruik gemaakt van de Nationale Databank Flora en Fauna en van de website waarneming.nl. Daarnaast is contact gezocht met de Vogelwerkgroep Gemert.

De gehanteerde onderzoeksmethode komt overeen met de onderzoeksinspanning die wordt voorgeschreven in het Kennisdocument Steenuil *Athene Noctua*, Versie 1.0, juli 2017.

Tabel 1. Overzicht veldbezoeken en weersomstandigheden. Onderzoeker: SL = Scipio van Lierop, JvH= Jule va Hout en MD= Maloe Dekker.

Datum	Tijd (van – tot)	Onderzoeksrunde	Onderzoeker	Bewolking	Temp	Neerslag	Wind
01-03-2022	19:00 – 21:00	Ronde 1	SL, JvH	Licht bewolkt	7 °C	Droog	Windkracht 0
09-04-2022	19:00 – 21:00	Ronde 2	SL	Bewolkt	6 °C	Droog	Windkracht 3
29-04-2022	20:45-22:45	Ronde 3	MD	Licht bewolkt	18 °C	Droog	Windkracht 0

Overige jaarrond beschermde vogels

Middels een inspectie tijdens de tweede onderzoeksrunde (zie tabel 1) is onderzocht of er horsten van roofvogels, nesten van ransuilen of roek in de bomen aan de oostzijde van het plangebied aanwezig zijn (figuur 1). De inspectie is overdag uitgevoerd in het bladerloze seizoen, zodat eventueel aanwezige nesten goed zichtbaar zouden zijn. De inspectie is vanaf de grond uitgevoerd waarbij elke boom nauwkeurig is geïnspecteerd op aanwezigheid van horsten of nesten. Tijdens de veldbezoeken voor de steenuil is tevens onderzocht of er baltsende ransuilen aanwezig waren in de directe omgeving van het plangebied..

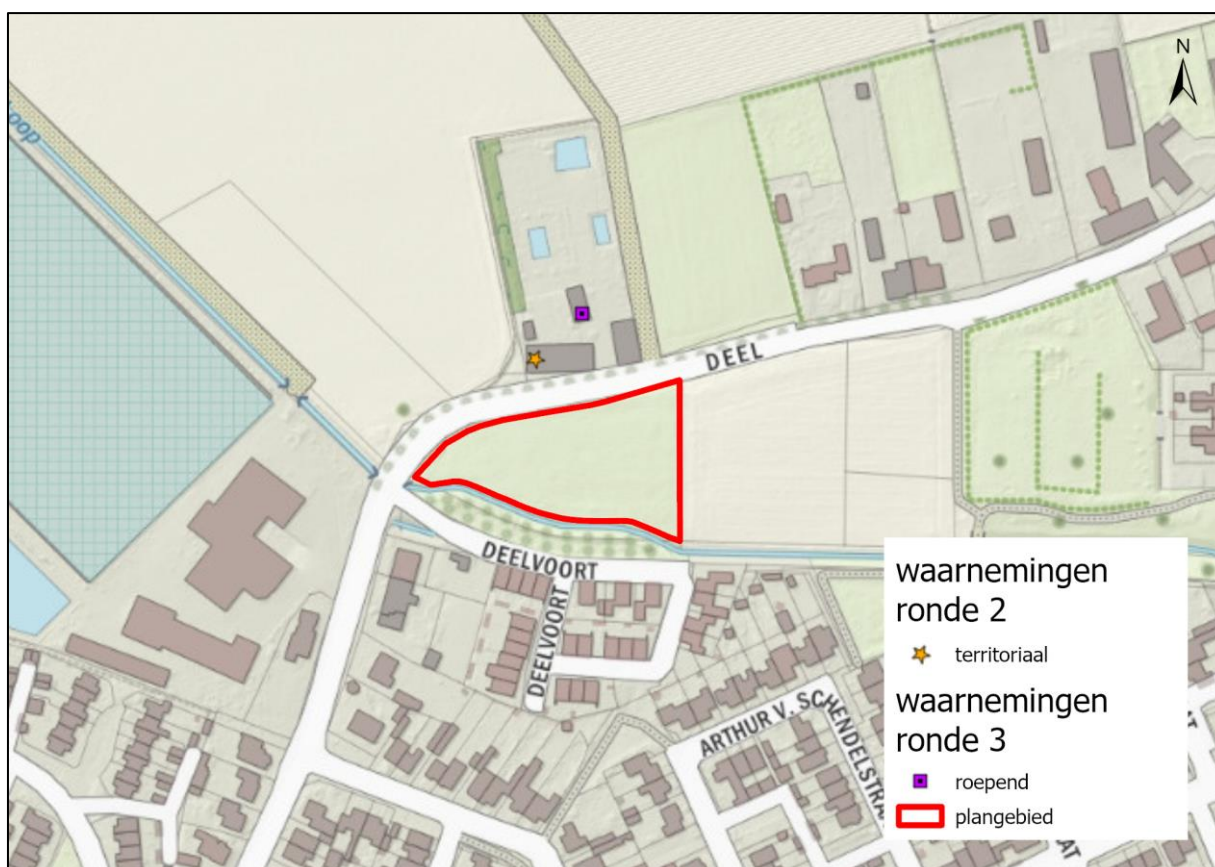
3 Onderzoeksresultaten

Gedurende de drie veldbezoeken is twee keer een steenuil waargenomen in de directe omgeving van het plangebied (figuur 3).

- + Op 01-03-2022, tijdens het eerste veldbezoek, zijn geen waarnemingen van steenuil gedaan binnen het plangebied en in de directe omgeving van het plangebied.
- + Tijdens het tweede veldbezoek op 09-04-2022 zijn twee territoriaal roepende steenuilen waargenomen op de boerderijwoning ten noorden van het plangebied, Deel 80. De individuen zaten op het dak van de woning en reageerden op het afgespeelde geluid. De waarneming was circa op 25 meter afstand van het plangebied.
- + Tijdens het derde veldbezoek op 29-04-2022 is tevens een roepende steenuil waargenomen op hetzelfde adres, maar dit keer op één van de boerderijchuren.

Er zijn geen steenuilen waargenomen binnen het plangebied.

De waargenomen (territoriaal) roepende steenuilen op het adres Deel 80 duiden op mogelijke aanwezigheid van een nestplaats in de nabijheid van deze locatie. De exacte nestplaats kon echter niet worden vastgesteld, omdat het terrein waar de roepen vandaan kwamen niet toegankelijk was voor de onderzoekers. Binnen het plangebied is geen steenuil waargenomen.



Figuur 3. Waarnemingen van steenuil tijdens het onderzoek

Zowel uit de Nationale Databank Flora en Fauna als waarneming.nl zijn geen meldingen bekend van steenuil in de directe omgeving van het plangebied (binnen een cirkel van 1 kilometer rondom het plangebied).

Via H. van Melis van Vogelwerkgroep Gemert is informatie verkregen over aanwezige nestkasten van steenuilen en overige uilen in (de buurt van) het plangebied, zie tabel 2. Dit betreft een kerkuil- en steenuilkast op het adres Deel 80 te Gemert.

Tabel 2. Monitoringsgegevens nabij plangebied VogelWerkGroepGemert

Locatie	Soort	Monitoringsgegevens
Deel 80	Steenuil	Steenuilkast vanaf 2014 tot en met 2021 actief. Nog geen gegevens bekend of de kast in 2022 ook bewoond is
Deel 80	Kerkuil	Kerkuilkast; regelmatig activiteit, maar het laatste broedgeval is van enkele jaren geleden. Momenteel niet actief

Overige jaarrond beschermde vogels

Tijdens de inspectie van de bomenrij ten oosten van het plangebied (figuur 1) zijn geen nesten van roofvogels, ransuilen en/of roek aangetroffen. Ransuilen kunnen gebruik maken van oude eksternesten als broedlocatie. Naar aanleiding hiervan is tevens geluisterd naar territoriale baltsroepen van de ransuil in de eksternesten ten noorden en zuiden van het plangebied. Ook hier zijn geen individuen waargenomen.

4 Geschiktheid (omgeving) plangebied voor de steenuil

Op 20 meter ten noorden van het plangebied zijn steenuilen waargenomen op de boerderijwoning en -schuur tijdens de tweede en derde onderzoeksrunde. Vanuit de Vogelwerkgroep Gemert is bekend dat op dit adres een steenuilenkast aanwezig is. Tot nog toe is niet bekend of deze bezet is, doordat de nestcontrole pas later dit jaar zal plaatsvinden. Echter, gezien steenuilen honkvast zijn en de steenuilenkast vanaf 2014 al bewoond wordt, is de verwachting dat dat ook dit jaar het geval is. Op basis van de resultaten kan worden aangenomen dat een nestplaats van steenuil aanwezig is op het adres Deel 80. De vermoedelijke nestlocatie ligt op korte afstand van het plangebied. Steenuilen foerageren tot op een afstand van maximaal 300 meter van de nestlocatie, maar met voorkeur binnen 100 meter van de nestplek (BIJ12, 2017). Het foerageergebied van steenuilen bestaat uit halfopen (cultuur)landschap met een afwisseling van kleinschalige elementen waar lange en korte vegetatie elkaar afwisselen. Voorbeelden van zulke gebieden zijn schapen- en paardenweiden, erven, moestuinen en tuinen.

Het gebied tot maximaal 300 meter van de nestlocatie wordt actief verdedigd tegen andere territoriumhouders. Het gehele plangebied valt binnen de 300 meterzone, en zelfs binnen de 100 meterzone van de waarschijnlijke nestlocatie, zie figuur 5. Het plangebied is daardoor onderdeel van het foerageergebied van steenuilen.



Figuur 5. Mogelijk aanwezige nestplaats op Deel 80 (oranje stip) met een 100 meterzone en 300 meterzone eromheen (blauwe cirkels).

In figuur 6 is weergegeven hoe geschikt het gebied als foerageergebied is voor steenuilen binnen 300 meter van de mogelijke nestlocatie. De geschiktheidsanalyse is gebaseerd op het aanwezig habitat en de omgeving. In een onderzoek naar het terreingebruik van steenuilen, is gebleken dat het terreingebruik van volwassen steenuilen hoger wordt in en langs paardenweiden en gazonvelden naarmate het broedseizoen vorderde (Bremer et al., 2009). Samen met gebieden met open mestopslag, met koeien begraaide weilanden en houtwallen worden deze gebieden door steenuilen het meest bezocht doordat deze gebieden gedurende het broedseizoen open blijven en daardoor

geschikt blijven om prooien te vangen. Het aantal bezoeken in maispercelen werd daarentegen minder vanwege het hoger worden van het maïs, waardoor de percelen ongeschikt werden om prooien te vangen.

Ten oosten, zuiden en westen van het plangebied is veel bebouwd terrein aanwezig. Dit gebied is niet geschikt als foerageergebied voor steenuilen, doordat het vrijwel geheel bebouwd is en er slechts enkele kleine tuinen aanwezig zijn. Hetzelfde geldt voor het westelijk gelegen gebied, waar een kas staat. Het oostelijk deel dat bebouwd is biedt wel geschikte leefomgeving, door de combinatie van boerderijwoningen, -schuren en tuinen. Deze afwisseling van structuren met gazon en weides bieden geschikt foerageergebied. Slechts het uiterste oostelijk deel is niet geschikt, door gebrek aan groenelementen rondom de bebouwingen.

Het plangebied is zeer geschikt als foerageergebied en valt binnen de functionele leefomgeving, evenals de graslanden eromheen, het park ten oosten en de boerderijen ten noordoosten. Deze gebieden bieden een afwisseling van korte en lange vegetatie met kleinschalige elementen, zoals struiken, bomen, een watergang, paaltjes of wilgen als uitkijk, etc.

Ten noorden van het plangebied zijn enkele percelen aangewezen die matig geschikt zijn en enkele percelen die geschikt zijn. De matig geschikte percelen betreffen akkerlanden waar gewassen op worden geoogst. Door frequente bodemomwoeling zal de beschikbare hoeveelheid voedsel (regenwormen, muizen) relatief beperkt zijn. Daarnaast zorgen gewassen voor een beperkte bereikbaarheid van eventuele prooien. De percelen die geschikt zijn betreffen graslanden. De graslanden zijn matig geschikt doordat een afwisseling van kleinschalige structuren ontbreekt. De voorkeur van steenuilen zal daarom liggen bij het plangebied en de directe omgeving.



Figuur 6. Beoordeling geschiktheid foerageergebied steenuil: rood= bebouwd gebied, oranje= niet tot matig geschikt, licht groen= geschikt, donkergroen= zeer geschikt. Blauwe cirkels = 100 en 300 meter rond de mogelijk aanwezige nestplaats van steenuil (oranje stip), plangebied= rood omlijnd.

Waarde van het plangebied voor de steenuil

Het plangebied bestaat in de huidige situatie uit een onbebouwde paardenweide. Het biedt geschikt foerageergebied voor steenuilen in de omgeving. De weides en graslanden in de directe omgeving van het plangebied zijn tevens geschikt als foerageergebied. Doordat het plangebied op korte afstand van de waarschijnlijke nestlocatie ligt en geschikt foerageergebied biedt, vormt het plangebied onderdeel van het functionele leefomgeving van de steenuilen.

Effectbeoordeling en toetsing Wet natuurbescherming

Steenuil

Een steenuilenterritorium varieert in de regel tussen 5 en 28 hectare. Het territorium moet worden beschouwd als het deel van de leefomgeving dat actief verdedigd wordt tegen andere territoriumhouders. Hierbinnen vallen ook percelen die niet functioneel zijn voor steenuilen doordat er bijvoorbeeld geen voedsel te vinden is. De percelen binnen het territorium die niet of nauwelijks worden gebruikt, horen daardoor niet tot de zogenoemde 'functionele leefomgeving', onder andere omdat er geen of weinig voedsel en dekking zijn. De functionele leefomgeving van een nest is de omgeving die nodig is om het nest als zodanig te laten functioneren.

Een nest kan alleen succesvol als zodanig functioneren als er voldoende habitat van voldoende kwaliteit aanwezig om te kunnen voortplanten. Daarnaast moet de functionele leefomgeving het hele jaar voldoende voedsel leveren en voldoende veiligheid bieden (BIJ12, 2017).

Door de realisatie van drie woningen wordt 0,46 hectare grasland bebouwd. Uit de geschiktheidsanalyse in figuur 6 blijkt dat het grasland in het plangebied zeer geschikt foerageergebied voor steenuilen bevat. Van belang is dat er na de voorgenomen plannen voldoende geschikt foerageergebied beschikbaar blijft voor steenuilen. Binnen de 100 meter cirkel, blijft na de werkzaamheden alsnog 2,04 hectare oppervlakte 'zeer geschikt' foerageergebied over. Binnen de 300 metercirkel betreft dit 6,81 hectare oppervlak aan 'zeer geschikt' en 'geschikt' foerageergebied. Voorts liggen er enkele grote percelen binnen 300 meter van het plangebied die matig geschikt foerageergebied bieden aan de steenuil. De hoeveelheid (geschikt) foerageergebied na ontwikkeling van het plangebied is daarmee voldoende om het steenuilenterritorium in stand te houden.

Vanwege voldoende geschikt foerageergebied in de directe omgeving van het plangebied (binnen 300 meter van de mogelijke nestlocatie), heeft dit onderzoek uitgewezen dat de bouw van de drie woningen binnen het plangebied geen significant effect heeft op de functionele leefomgeving van steenuilen. Er verdwijnt weliswaar zeer geschikt foerageergebied, maar er blijft voldoende alternatief foerageergebied aanwezig. Wel wordt geadviseerd om bij de inrichting van de woningen oog te hebben voor een landschappelijke inrichting, om effecten op de functionele leefomgeving van steenuil zoveel mogelijk te beperken.

Overige jaarrond beschermde vogels

Tijdens de inspectie van de bomenrij ten oosten van het plangebied zijn geen nesten van roofvogels, ransuilen en/of roek aangetroffen. Ook zijn er geen individuen van ransuil waargenomen in de eksternesten ten noorden en zuiden van het plangebied. De voorgenomen plannen zullen derhalve geen negatief effect hebben op deze soorten.

Conclusie

Steenuil

Tijdens het onderzoek zijn (territoriaal) roepende steenuilen waargenomen op de boerderij op Deel 80 tijdens twee van de drie onderzoeksrondes. Vanuit de Vogelwerkgroep Gemert is bekend dat vanaf 2014 tot en met 2021 een steenuil paar op deze locatie in een steenuil kast broedt. Op basis van de resultaten kan worden aangenomen dat een nestplaats van steenuil aanwezig is op het adres Deel 80. De mogelijke nestlocatie ligt 20 meter ten noorden van het plangebied. Gezien de korte afstand (binnen 300 meter) tussen de mogelijke nestlocatie en het plangebied, valt het plangebied binnen de functionele leefomgeving en is daardoor mogelijk onderdeel van het (essentieel) foerageergebied van steenuilen.

Als gevolg van de voorgenomen plannen wordt 0,46 hectare grasland bebouwd. Binnen een straal van 300 meter rondom de mogelijke nestlocatie blijft nog 6,81 hectare oppervlak aan 'zeer geschikt' of 'geschikt' foerageergebied over na de voorgenomen werkzaamheden. Vanwege voldoende alternatief foerageergebied in de directe omgeving van het plangebied (binnen 300 meter van de mogelijke nestlocatie), heeft dit onderzoek uitgewezen dat de bouw van de drie woningen binnen het plangebied geen significant effect heeft op de functionele leefomgeving van steenuilen. De Wet natuurbescherming wordt zodoende niet overtreden en het aanvragen en verkrijgen van een ontheffing is niet noodzakelijk voor het uitvoeren van de werkzaamheden.

Wel wordt geadviseerd om bij de inrichting van de woningen oog te hebben voor een landschappelijke inrichting, om effecten op de functionele leefomgeving van steenuil zoveel mogelijk te beperken.

Overige jaarrond beschermde vogels

Doordat geen nesten van roofvogels, ransuilen of roek zijn waargenomen, zullen de voorgenomen plannen geen negatief effect hebben op deze soorten. De Wet natuurbescherming wordt zodoende niet overtreden en het aanvragen en verkrijgen van een ontheffing is niet noodzakelijk voor het uitvoeren van de werkzaamheden.

Literatuur

- + Bij12. 2017. Kennisdocument Steenuil. Versie 1.0, juli 2017.
- + Econsultancy. 2021. Rapportage quickscan Wet natuurbescherming Deel (ong.) te Gemert. Econsultancy rapportnummer 17428.001.
- + Netwerk Groene Bureaus. 2017. Soortinventarisatieprotocollen in het kader van de Wet Natuurbescherming. Versie juli 2017.
- + Van den Bremer L., van Harxen R. & Stroeken R. 2009. Terreingebruik en voedselkeus van broedende Steenuilen in de Achterhoek. SOVON-Onderzoeksrapport 2009/02. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.